

Dang Thùỵ Trâm's dagbog: "Jeg drømte, freden var kommet"

Dang Thùỵ Trâm blev dræbt i 1970, mens hun arbejdede som læge i de befriede områder i Sydvietnam. Hendes dagbog er en gribende historie om en ung kvinde, som nedskrev sine oplevelser og tanker, mens Vietnam-krigen var på sit højeste i 1968-70.

En amerikansk soldat fandt hendes dagbog, der blev udgivet i Vietnam 30 år efter krigens afslutning

Af Wilfred Gluud

Mange nordvietnamesere meldte sig i slutningen af 1960'erne som frivillige til at rejse tre måneder ned ad Ho Chi Minh stien til de befriede områder i Sydvietnam for at deltage i krigen mod Saigon-styret og USA's soldater. En af dem var lægen Dang Thùỵ Trâm. Det var i 1967, hvor hun var 23 år.

I det afgørende år 1965 sendte USA 200.000 kamptropper til Vietnam for at erstatte de hidtidige 20.000 militære rådgivere. Hermed havde USA officielt indledt Vietnam-krigen mod et fjernt folk af bønder og fiskere. I 1969 toppede antallet med over 500.000 amerikanske soldater.

Dang Thùỵ Trâm meldte sig som frivillig for at arbejde på en klinik i den krigshærgede Quang Ngai-provins i det centrale Vietnam. Dagbogen begynder den efterfølgende april, lige efter Têt-offensiven. Den blev vendepunktet, som overbeviste de fleste i USA om, at krigen ikke kunne vindes. Det fik USA's præsident Lyndon B. Johnson til opgive at genopstille. Alligevel udvidede præsident Richard Nixon krigen, og angreb i 1970 Cambodja. Krigen endte ikke før i 1975.

Hun blev kaldt ved sit mellemnavn, Thùỵ, af venner og familie. Hun var barn af en velstillet familie, ikke rig, for ingen var rige i Nordvietnam, men rig på kultur og uddannelse. Hendes lange rejse sydpå endte i Quang Ngai provinsen. Det er et både stor-slået og smukt område, hvor den imponerede Truong Son bjergkæde rækker ned mod det Syd kinesiske Hav.

Thùỵ var den ældste af fem børn, født 28. november 1943 i Hanoi. Hendes mor var apoteker, og faderen var kirurg. Da han hørte om Thùỵs død faldt han om, og døde kort efter. Thùỵs blev uddannet som kirurg og praktiserende læge. Hun var meget glad for musik, spillede guitar og nød at lytte til både europæisk klassisk musik og populær vietnamesisk musik. Desuden satte hun stor pris på poesi og litteratur. Hende klassekammerater husker hende som en tiltrækkende, helstøbt og venlig pige med et indbydende smil.

I Sydvietnam arbejdede hun for FNL, den

Nationale Befrielses Front (af USA kaldet Viet Cong). I april 1967, da hun ankom til Sydvietnam, blev Thùỵ sat til at hjælpe med at genopbygge og lede en klinik, som var blevet ødelagt. Den lå i Duc Pho distriktet. I slutningen af maj 1968 var klinikken tvunget til at flytte, den første af flere flytninger. Hun arbejdede i skovdækkede områder i Quang Ngai, hvor hun modtog helt til 80 sårede soldater på en gang. Klinikkerne lå i det, USA's hær kaldte "free fire zones," områder hvor den amerikanske hær tillod, at man skød enhver vietnameser, man så, ud fra den antagelse, at de enten var fjendens soldater eller samarbejdede med dem. De tre af de klinikker, hvor hun arbejdede, blev erobret eller bombet af USA's hær.

Fra prosa til poesi

Hun skrev sine dagbøger under ekstremt pres. Thùỵ skrev sine notater i skyttegrave, bombeskjul, mellem ambulante behandlinger og i sygestuer fuldt med sårede og døende patienter. På trods af ødelæggelser, sult, ud-mattelse, ensomhed, og psykiske traumer,

24. maj 1969:

"Sidste nat drømte jeg at freden var kommet. Jeg rejste hjem [til nord] og mødte alle.

Åh, drømmen og frihed og uafhængighed har brændt i hjertet af 30 millioner mennesker så længe.

For frihed og uafhængighed har vi ofret alt. Så mange har frivilligt ofret hele deres liv for disse to ord: frihed og uafhængighed. Jeg har også ofret mit liv for dette noble mål."

havde denne bemærkelsesværdige unge kvinde stadig nærvær til at skrive litterært og smukt.

Hendes skriverier springer fra prosa til poesi, fra meditation til selv-vurdering, fra tilståelser til refleksioner. Sommetider taler hun til sig selv, andre steder samtaler med venner, der ikke er tilstede. Hun skifter synspunkter undervejs, og hopper fra første til anden til tredje person med lethed og uden advarsel.

Når man læser dagbogen, er det nyttigt at vide, at hun skrev i tidens blomstrende stil. Hun var uskyldig i hjertets veje, en uerfaren romantiker, der døde uden at have oplevet noget mere intimt end kysse. Sådan var de traditionelle værdier i hendes generation.

Uanset hvordan man læser dagbøgerne, er der tre sandheder om forfatteren: For det første er hendes hjerte ædelt. For det andet var hendes liv styret af idealer. For det tredje var hendes offer lige så tragisk som heroisk.

Hun skriver: "Åh, denne pige som lever med så mange tanker, tænk ikke så meget, det bringer bare en tung byrde af smerte og sorg. Lad os finde glæde, lad os leve med tilgivelse og ofre. Kræv ikke for meget af livet."

Krigens gru

Hendes dagbøger for den tidlige periode er gået tabt. Det første notat i dagbogen er fra 8. april 1968 og lyder: "Opererede en blindtarm uden tilstrækkelig bedøvelse. Jeg havde kun nogle få Novocain piller at give soldaten, men han stønnede ikke en eneste gang under hele proceduren. Han bare smilede, for at opmuntre mig." Operation viste sig at redde soldatens liv. Patienten, Huyn Doan Sang, som nu nærmer sig 70 år, arbejder stadig i familiens nudelrestaurant i Duc Pho i Quang Ngai provinsen.

Thùỵ skriver ofte om et dybt fjendskab til USA, f. eks. i et notat 25. juli 1968: "Åh gud, hvor er krigen hadefuldt. Og jo mere had, jo mere er djævlene ivrige efter at slås. Hvordan kan de nyde at skyde og dræbe gode mennesker som os? Hvordan kan de have hjerte til at dræbe alle disse unge som elsker livet, som kæmper og lever for så mange håb?"

Thùỵ fordømmer de foragtede amerikanere

igen og igen, kalder dem 'imperialister', 'indvædører' og 'blodtørstige'. Hun bemærker med forargelse ødelæggelsen fra bomber, artilleri og afløvning. Hun fortæller om en ung mand, hun behandler for brandsår fra en fosforholdig bombe: "Han har set ud som om han var blevet ristede i en bageovn".

30. juni skriver hun: "Er der nogen sejr uden sved og tårer, blod og knoglesplinter, Thùy?"

31. maj 1968: "Hvis vi en dag kommer til at leve i den blomstrende socialisme, må vi mindes disse scener for altid, mindes ofrene, som udgød deres blod for den fælles sag. Hvem har bragt denne smerte over os, kammerater? De er djævlene, der plyndrer vores land. Åh, sårede krigere, jeg elsker jer som mine egne brødre. I ler selv, når I lider, holder fast i den enorme optimisme, I har fastholdt for så lang tid på trods af utallige vanskeligheder".

Thùy skriver om sine vanskeligheder med at blive accepteret i kommunistpartiet. Hun optages endelig - og glæder sig over det - men i et af sine sidste notater fortæller hun om en evaluering af foretaget af hendes politiske mentorer, som siger, at hun må bekæmpe sine 'borgerlige' tendenser. Hun genkalder sig Onkel Ho's ord og den russiske leder Lenin, og skriver: "Den revolutionære er en person med et rigt hjerte og fyldt med kærlighed" og tilføjer: "Jeg er det på den måde allerede".

Uforløst kærlighed til "M"

Og hun taler om sorgen ved ikke-gengældt kærlighed, med gentagne referencer til sin første kærlighed, en guerillasoldat, hun kalder "M". Hun græder, mens hun holder hånd med en døende soldat, savner familien og hjemmet i nord, og sit livs kærlighed "M", som var kaptajn i en nordvietnamesisk deling, som også er i syden.

Hun er kæmper både med den ikke-gengældte kærlighed foruden ensomhed, frygt og hjemve, som er enhver soldats skæbne. Vi kan læse hendes private tanker uden hendes tilladelse. Hun er intelligent, fintfølelse og omsorgsfuld. Hun har desuden en romantisme så bred som Mekong-floden.

"Døden var så nær"

Da bombardementerne rykker nærmere hendes klinik, noterer dagbogen de stigende rædsler. Thùy er skiftevis nøgtern, medfølelse og rasende. Nedslidt af at behandle alvorligt sårede kammerater med aspirin og bandager, skriver hun i juni 1970: "Hunden Nixon er dum og sindssyg, når han udvider krigen. Hvor forhadet krigen er! Vi er alle mennesker, men nogen er så grusomme, at de udgyder andres blod for at vande deres gyldne træ".

Et andet sted skriver hun, at "døden var så nær", da bomberne "fjernede alle blade på træerne" og "rev huse i småstykker".

18. juli 1968: "Modtog 10 breve fra Nord på en gang. Hver afsender har sin egen stil, men alle bekymrer sig for mig. Det var som havde hver person malet et stykke af et større billede, et levende portræt af Nord. Det kære Nord holder stadig stand på trods af bomber og kugler. Krigen har ikke hindret vor nation på vejen til sejr. Selvfølgelig har den modtaget alvorlige sår, men den marcherer fremad som en såret soldat, som stadig har et smil på læben og beslutsomhed og overbevisning i sit hjerte. Jeg har mødt så mange modige unge mænd i det heltedige Syden."

30. august 1968: "Hver dag har nyheder om sejre i begge dele af landet som overvælder mig med glæde, men de rammer også mit hjerte med en stor bedrøvelse. Hvorfor? Fordi så længe de amerikanske banditter findes i vort land, er der lidelse og tab; der kan ikke være glæde. ... Lyden af kanoner gungrer

28. april 1969:

"Jeg kan kun gentage vores uændrede vietnamesiske overbevisning: Der er ingen anden vej end at kæmpe indtil ingen USA imperialister er tilbage i vort land. Først da kan vi være lykkelige."

på kampmarken, lyt til dem og støt op om kampråbet 'Alt for fronten, alt for sejren.'"

Døde som en heltinde

Thùy skrev sit sidste notat i dagbogen 20. juni 1970: "Jeg er ikke længere et barn, jeg er en voksen. Men hvordan det så kan være, så længe jeg efter min mors omsorgsfulde hånd. Kom til mig, hold min hånd, kend min ensomhed, og giv mig kærlighed, styrke til at forsætte på den farlige vej foran mig".

Kort tid før hun døde, dræbte bomber fem af hendes patienter. Thùy hjalp med at flytte de resterende patienter og personale til sikkerhed. Ifølge amerikanske efterretningsrapporter var hun kendt som en dygtig kirurg og beskyttet af de lokale modstandsgrupper. Dokumenter antyder at hun var udsat som mål for tilfangetagen eller udryddelse for at ramme den fjendtlige moral.

To dage senere mens Thùy flygtede ad en junglesti, blev hun og hendes kammerater opdaget af en patrulje fra en amerikansk hærhed. Da hun blev anråbt om overgivelse, svarede hun med en byge af kugler. Hun blev dræbt, mens hun beskyttede sine patienter og sygeplejersker, og holdt stærkt bevæbnede amerikanske tropper tilbage med en gammel kinesisk SKS enkelt skuds riffel. Amerikanerne åbnede ild og Dang Thùy Tram faldt død om med et skud gennem panden.

Hendes rygsæk blev fundet ved hendes krop. Den indeholdt en lille Sony radio, forbindelser, Novocain, og tegninger og noter om sår, hun havde behandlet. Der var også et fotografi af en nordvietnamesisk kaptajn sammen med en række digte skrevet til ham. En boks med to dagbøger lå på stien tæt ved. Lægen Dr. Dang Thùy Tram lange og farefulde krig var slut. Hun døde med en fast tro på kommunistpartiet, genforeningen af Vietnam, sin profession og sine patienter. Hun blev 27

Dagbogen reddet fra ilden

De to dagbøger endte hos en 22-årig amerikansk efterretningsofficer ved navn Fred Whitehurst. Han var parat til at brænde dem, fordi de var uden militær værdi, men hans lokale oversætter fik læst i dem først. Han udbrød: "Fred, brænd dem ikke; der er allerede ild i dem." Han oversatte brudstykker, og Fred Whitehurst fortæller: "Jeg blev så rørt over at respektere sin fjende så meget, at jeg beholdt dem". Han tog dagbøgerne med tilbage til USA, og fik dem senere oversat: "Det blev klart for mig, at dette var en meget dannet person. Jeg tænkte, at jeg måtte levere dagbøgerne tilbage til hendes familie".

"Hun var min fjende, men hendes ord kunne knuse hjerter. Hun er en vietnamesisk Anne Frank. Jeg kunne føle at denne dagbog ville gå hele jorden rundt".

Men Whitehurst beholdt dagbøgerne i 35 ▶

Det var unge mænd som disse som lægen Dang Thùỳ Trâm behandlede når de blev sårede. Foto Van Phoung fra bogen "Another Vietnam"

år, hele tiden med ønsket om at returnere den til familien, men ikke i stand til at finde dem. I 2005 deltog han i en konference om Vietnamkrigen på Texas Tech University, hvor der er et stort arkiv fra krigen. Her tilbød fotografen og Vietnam-veteranen Ted Engelmann at forsøge at lokalisere familien på en rejse til Vietnam. Med hjælp fra Do Xuan Anh, ansat på kvækernes kontor i Hanoi, var Engelmann i stand til at finde Thùys mor, den 82-årige Doan Ngoc Tram.

Moderen blev inviteret til at komme og se dagbogen i Texas på Vietnam Center of Texas Tech University. Ledsaget af tre døtre rejste hun til USA. Doan Ngoc Tram faldt på knæ foran den lille papæske. Hendes tre døtre stod tæt og holdt om hende, da hun lukkede æsken op. De to små brune bøger lå side ved side i æsken og Ngoc Tram græd. Den gamle kvinde holdt sin ældste datters dagbøger tæt i favnen for første gang.

Senere fortalte hun avisen Tuoi Tre: "Det var ikke til at tro. Der er gået 35 år. Mange ting eksisterer ikke mere, og slet ikke dagbøgerne. Jeg føler, at min datter nu er foran mig. Jeg kan se hende klart. Jeg ønsker at holde stramt om hende. Hun er vendt tilbage er mange års tab".

En folkehelt

Dagbogen blev først udgivet i Vietnam. I et land hvor nye bøger udkommer i oplag på 2.000, solgte dagbogen 350.000 eksemplarer det første år og sælger fortsat meget. Selvom det ikke er den første dagbog fra Vietnamkrigen, har Thùys beretning ramt en nerve i unge mennesker, fordi den kommer med umiddelbare menneskelige følelser og uden den sædvanlige propaganda fra regeringen. Lægen Dang Thùỳ Trâm er blevet en folkehelt, der giver anledning til en national nostalgi hos unge vietnamesere.

Udgiveren i Vietnam, Vuong Tri Nhan, siger: "Hendes skrivelser er så ægte, fordi hun skriver for sig selv, ikke for andre. Det er en personlig dialog, et fristed for hendes

Frederic Whitehurst, som fandt dagbogen, sammen med Dang Thuy Tram's mor under et besøg på Duc Pho Martyr's kirkegård

sjæl og ånd".

"Hun skriver sandheden om sine følelser, og på trods af alt elsker hun mennesker," siger Nguyen Duc Tinh, en radiokommentator i Hanoi. "Det kommer lige fra hendes hjerte. Jeg tror, at en masse unge vietnamesere er imponeret af den måde hun var parat til at

ofre sit liv. Jeg håber mennesker rundt om i verden vil læse og forstå sandheden om Vietnam krigen."

Hendes knogler er flyttet fra hendes fjerntliggende gravsted og placeret i et mausoleum for helte. I Quang Ngai er et hospital blevet opkaldt efter hende.

3. september 1969

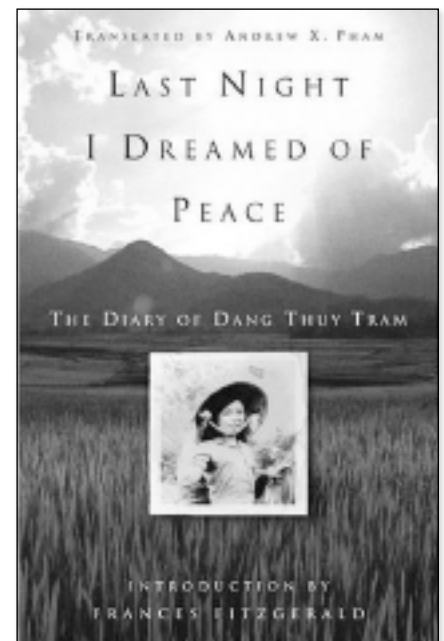
"Kl. 12:47, Onkel Ho forlod os for altid. Åh, Onkel! Dine børn lover at kæmpe og sværger at opfylde dine ønsker, at fortsætte din stræben: Befri Syden, sikre uafhængighed og frihed for vores nation.

Vi har lidt det mest smertelige tab. Onkel Ho har forladt os.

Åh, jeg græder ikke, men mit hjerte bløder med ubeskrivelig sorg. Åh, Onkel, hvorfor måtte du forlade os når vores stræben stadig ikke er endt! Vor nation er endnu ikke genforenet. Vore landsmænd i Syden har endnu ikke haft en chance til at byde dig velkommen, men alligevel har du lagt dig ned for at sove for evigt. Åh, Onkel, fra det hinsides, måske, har du ikke fred, når du kan se halvdelen af vor nation stadig er omspændt af flammer og røg, at det vietnamesiske folks blod stadig flyder for vores og din stræben.

Vi savner dig, og dine børn sværger at kæmpe for at opfylde det fælles mål. Vi savner dig, og vores tårer er stivnet i had til banditterne fra USA.

Kære Onkel, Onkel for hele det vietnamesiske folk, for proletariatet i hele verden, dit minde vil aldrig dø, dit navn og din sag vil leve for evigt!"
Præsident Ho Chi Minh blev kærligt kaldt "Bac Ho"(Onkel Ho) af folket i Vietnam.

Engelsk titel "Last Night I Dreamed of Peace: The Diaries of Dang Thùỳ Trâm". Udkom 11. september 2007 på forlaget Harmony. Hardcover 256 sider. Udkommer også på engelsk som eBook og lydbyg på 6 cd'er. Ingen dansk oversættelse endnu. Er udkommet på vietnamesisk, og kan downloades på www.ninhthuanpt.com.vn/DienDanDTT/Index.ASP Anmeldt efter den engelske udgave, som er smukt og troværdigt oversat af Andrew X. Pham, der har fået hjælp af sin far.